

International Journal of Social Sciences

ISSN: 2587-2591

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.8.10>

Volume 5/1 Spring

2021 p. 168-189

İBRAHİM ABDULKADİR EL-MÂZİNÎ VE “*EL-BAHS ‘ANİ’Z-ZEHEB*” İSİMLİ
HİKÂYESİ

IBRAHİM ABDUL-QADİR AL-MAZİNİ AND HIS STORY “*AL-BAHS ANI’Z-
ZAHAB*”

İsmail EKİNCİ *
Orhan ÇELİK †

ÖZ

Modern Arap Edebiyatı, Fransız Napolyon Bonoparte (1821)’nin 1789 yılında Mısır’ı işgal etmesiyle başlayan bir dönem olarak bilinmektedir. Mısır’ın işgali sonrasında Doğu ile Batı arasında hemen hemen her alanda etkileşimler olmuş, Arap Edebiyatı da bu etkileşimlerden nasibini almıştır. Bu yeni dönemin en meşhur Arap edebiyatçılarından biri olan İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî, Kâhire’de 1890 yılında doğup ve 1949 yılında aynı yerde vefat etmiştir. Eğitimini Doğu-Batı etkileşimin yoğun olduğu bu dönemlerde tamamlamıştır. el-Mâzinî Yüksek Öğretmen Okulu’nda okurken Abdurrahman Şükrî ile tanışmış ve Abdurrahman Şükrî ve Mahmut Akkâd ile bir araya gelerek Modernist İngiliz Ekolü olan Dîvân Topluluğunu oluşturmuşlardır. Edebi kişiliği itibarıyla el-Mâzinî’nin hayatının iki ayrı dönemde incelenmesi gerekmektedir. İlk dönem eserlerinde acı ve eleme dair konuları işleyen el-Mâzinî, Abdurrahman Şükrî ile üslup bakımından yollarını ayırdıktan sonra daha çok mizahi eserler üzerine okumalar yapmış ve iğneleyici bir tarzda eserler ortaya koymuştur. el-Mâzinî yirmi öyküden oluşan *fi’t-Târik* isimli eserinde yer alan “el-Bahs ‘ani’z-Zehab” adlı hikâyesinde Ahmet ile arasındaki diyaloglara yer vermektedir. Ahmet, Lenin’in yanlıları anlamında kullandığı Bolşevizm düşüncesinden etkilenen, her türlü ayrımcılık eseri olan sınıflara ve gelir adaletsizliğine isyan eden bir bireydir. Özel mülkiyetin olmadığı bir dünya öngörüsünde bulunma, devletin gücünü ezilen, haksızlığa uğrayan insanların elinde toplamaya çalışma gibi öğretiler ışığında geliştirdiği bir dünya görüşüne sahiptir. Hikâyede kolay bir

* Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0003-2728-9097, E-mail: ismailekinci1980@gmail.com.

† Yüksek Lisans Öğrencisi, Bitlis Eren Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Arap Dili ve Belagati Anabilim Dalı, E-mail: orhan_marmara_13@hotmail.com.

şekilde para kazanmanın yolları konusunda ortaya konulan fikirler ve bu çerçevede gelişen ütopyik kurgularla örülü diyaloglar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belâgati, Edebiyat, Kısa Hikâye, el-Mâzinî, Mısır.

ABSTRACT

Modern Arabic Literature is known as a period that started with the invasion of Egypt in 1789 by the French Napoleon Bonoparte. After the invasion of Egypt, there were interactions between the East and the West in almost every field, and Arabic literature also received its share from these interactions. Ibrahim Abdul-Qadir al-Mazini, one of the most famous Arabic literary figures of this new era, was born in Cairo in 1890 and died in the same place in 1949. He completed his education in these periods of intense East-West interaction. Al-Mazini met Abd al-Rahman Shukri while he was studying at the Higher Teachers' School and came together with Abdurrahman Shukri and Mahmood Akkad to form the Dewan Group, the Modernist British School. Considering his literary style, al-Mazini's life should be examined in two different periods. Al-Mazini, who dealt with the issues of pain and elimination in his early works, read more on humorous works and produced works in a sarcastic style after separating his ways with Abdurrahman Shukri in terms of style. Al-Mazini includes his dialogues with Ahmet in his story "al-Bahs ani'z-Zahab" in his work named *fi't-Tarik*, which consists of twenty stories. Ahmet is an individual who is influenced by Bolshevism, which means the supporters of Lenin, and rebels against classes and income injustice, which is the result of all kinds of discrimination. He has a world view that he developed in the light of teachings such as foreseeing a world without private property, trying to concentrate the power of the state in the hands of oppressed and wronged people. In the story, there are ideas about ways to make money easily and dialogues woven with utopian fictions developed within this framework.

Key Words: Arabic Language and Rhetoric, Literature, Short Story, al-Mazini, Egypt.

GİRİŞ

İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî, devrimci bir ruha sahip, Arap Edebiyatının yönünün batıya çevrilmesinde etkin rol oynayan, klasik edebiyatının yerleşik kalıplarını kırmaya çalışan, bunu yaparken de geleneğe sırtını dönmeden, geleneği tümünden yıkmadan ondan yararlanarak modern eserler ortaya koyan, ortaya koyduğu birbirinden değerli ve özgün çalışmalarından dolayı Arap Dil Kurumu'na üye olarak seçilen bir edebiyatçıdır. Onun bu çok yönlü kişiliği, kıymetli eserleri ve Modern Arap Edebiyatında, edebi akımlar ve şiir

TOBİDER

topluluklarındaki yeri, el-Mâzinî'nin bütün yönleriyle ele alınmasını ve Arap Edebiyatına olan katkısının ortaya konulmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada ilk olarak İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî'nin inişli çıkışlı olan hayatı, edebi kişiliği ve eserleri verilmiş daha sonra el-Mâzinî'nin mensubu olduğu Dîvân topluluğu hakkında bilgi verilerek onun bu topluluktaki yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ardından el-Mâzinî'nin “el-Bahs ‘ani’z-Zeheb” adlı hikâyesinin çevirisi verilmiş, çalışma hikâyenin değerlendirilmesi ve sonuç ile bitirilmiştir.

1. İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî'nin Hayatı ve Edebi Kişiliği

Arapça lügatinde “öd ağacı” kelimesi, “El-oud” şeklinde ifade edilmektedir. Başta bulunan “El-” edatının bazı dillerde olup bazılarında olmayan harfi tarif ettiğini bilen Türkler, bu edatı atarak geriye kalan “Oud” (ayn, vav, dal) kelimesini de gırtlak yapıları “Ayn” telaffuzuna uygun olmadığı için “Ud” şekline sokmuşlardır (Tanrıkorur, 2009, s.170).

19 Ağustos 1890 yılında Kâhire’de dindar ve muhafazakâr bir çevrede dünyaya gelen İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî ailesinin Mısır’da bulunan Menûfiye’nin Kûmumâzin mevkiinden gelmesi sebebiyle el-Mâzinî ismiyle meşhur olmuştur (Ayyıldız, 2003: 28/197; Keser, 2015: 9). Babası avukatlık yapan ve maddi yönden sıkıntılar yaşayan birisiydi. el-Mâzinî babasını henüz bir yaşındayken kaybetmiş ve annesinden de ayrılarak ilk okul ve liseyi yatılı okumuştur. el-Mâzinî oldukça kısa boyludur ve bu durumuna içlenerek bunu büyük bir sorun haline getirmiştir. Bu durumu sebebiyle psikolojisi bozulmuş ve bir kaza neticesinde topallamaya başlayarak iyice depresyona girmiştir (Dayf, 1992: 261-263). Bu zor zamanlarda babasından kalan son parayı abisinin har vurup harman savurarak harcaması neticesinde sıkıntılı yaşamı, içinden çıkılamayacak bir hale gelmiştir (el-Fâhûrî, 1986: 11; Zor, 2017: 46-47). İlkokulu Nasriye’deki Medresetu’l-Karbiyye (Ürün, 2015: 69; Zor, 2017: 46-47), liseyi ise Medresetu’t-Tevfikiyeye ve Medresetu’l-Hideyviyye’de okumasının (el-Fâhûrî, 1991: 315; Zor, 2017: 46-47) ardından tıp fakültesine giren el-Mâzinî, otopsi odasına girdiğinde orada yatan ölüleri ve vücutlarının halini gördüğünde midesi bulanmış, bu işi yapamayacağını anlayıp tıp fakültesini bırakmıştır. Tıp fakültesinden sonra hukuk fakültesine gitmek istemiş ancak maddi olanaklarının yetersiz olması sebebiyle hukuk fakültesine gidememiştir. el-Mâzinî bunun üzerine öğretmen okuluna girmeye karar vermiş ve edebiyat alanında kendini yetiştirmeye başlamıştır. Yüksek Öğretmen Okulu’nda verilen

İngiliz Dili ve Edebiyatı dersleri ile yetinmemiş, İngiliz Edebiyatı okumalarını günden güne arttırmıştır. Öğretmen okulundaki öğrenciliği sırasında Batı edebiyatından yaptığı okumalar sonrası en çok Percy Bysshe Shelley (ö. 1822) gibi kendisini ispatlamış şairlerden etkilenen el-Mâzinî, Arap şairlerden ise Şerif er-Radî el-Mûsevî'nin el-Alevî (ö. 406/1015) etkisinde kalmıştır. Hem Arap Edebiyatından hem de Batı Edebiyatından yaptığı bu okumalar, el-Mâzinî'nin edebiyata ve hayata yeni bir perspektiften bakmasına zemin hazırlamıştır. Nitekim el-Mâzinî'nin bu yıllarda hem Batı Edebiyatı hem de Klasik Arap Edebiyatı üzerine yapmış olduğu okumaların etkisi, öğrencilik yıllarında el-Cerîde gazetesinde kaleme aldığı yazılarında ve İngiliz Edebiyatı etkisiyle yazdığı şiirlerinde görülmüştür. Bu yıllarda kendisi gibi Batı edebiyatından etkilenen Abdurrahman Şükrî (ö. 1958), Abbâs Mahmûd Akkâd (ö. 1964) ile tanışmış ve aralarında dostluk ve ülfet meydana gelmiştir (Kabbış, 1994: 231; Zor, 2017: 42-43).

el-Mâzinî, öğretmen okulundan 1909 yılında mezun olduktan sonra çeşitli okullarda tarih öğretmeni olarak görev yapmıştır. Hafız İbrahim'i (ö. 1932) ve şiirini şiddetle eleştirdiği dönemde Eğitim Bakanı Ahmed Haşmet'in Hâfız'ın arkadaşı olmasından dolayı ona bir ceza olarak onu Dâru'l-'Ulûm Fakültesi'ne İngilizce öğretmeni olarak atamıştır. Haşmet'in bu tavrını kendisine yediremeyen ve buna çok kızan el-Mâzinî, 1913 yılında devlet okullarındaki vazifesinden istifa etmiş, Akkad ile birlikte özel okullarda çalışıp ders vermeye başlamıştır (el-Fâhûrî, 1991: 395; Zor, 2017: 43).

el-Mâzinî, 1917'de öğretmenliği bırakıp kendisini tamamıyla gazeteciliğe adanmıştır. el-Efkâr, el-Ahbâr, el-Ehrâm, es-Siyâse, el-Belâğ, el-Esâs, er-Risâle, el-Hilâl, Rûz el-Yûsuf gibi gazete ve dergilerde yazılar yazmaya başlamıştır. Bunlara ilave olarak 1926'da el-Usbû' dergisini çıkarır. Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki öğrenciliği sırasında Arap ve Batı edebiyatları üzerinde yaptığı çalışmalar ona aynı dönemde yaşamış olan yazarlardan farklı bir tarza sahip olma fırsatını vermiştir. el-Mâzinî burada daha sonraki yıllarda modern Mısır şiirinin en önemli isimleri arasında yer bulacak olan Abdurrahman Şükrî ile tanışıp arkadaş oldu. O zamana kadar Ahmed Lutfî es-Seyyid (ö. 1963), Tâhâ Hüseyin (ö. 1973) ve Muhammed Hüseyin Heykel'in (ö. 1956) öncülük ettiği modernist Fransız şiir ve edebiyat ekolünün yanında el-Mâzinî, Akkâd ve Şükrî tarafından kurulmuş olan modernist İngiliz ekolü ortaya çıkmıştır. Dîvân topluluğu ismi de verilen bu ekolün amacı Batı lirizmin kurallarına uygun şiirler kaleme almaktır (Ayyıldız, 2003: 28/197; Keser, 2015: 9-10).

Gençliğinden itibaren devrimci bir ruha sahip olan el-Mâzinî, Klasik Arap Edebiyatı'nın yerleşmiş kalıplarını değiştirmek istemiştir. Akkâd ile tanıştıktan sonra kendi dönemlerinin adeta putlaştırılmış ve kendilerine körü körüne inanılan yazarlarına karşı cephe almıştır. Bu gaye ile Dîvân topluluğunun özellikle şiir ve eleştiriye dair görüş ve fikirlerinin yer aldığı ed-Dîvân fi'n-Nakd ve'l-Edeb isimli eserini çıkarmıştır. Bu iki önemli sima, ismi geçen bu eserle Arap Edebiyatında yankı uyandıran bir yenilik ortaya koyup, o zamana kadar eski kalıpların içine sıkışmış Arap Edebiyatının yönünü modern dünyaya ve modern yaşayışın beraberinde getirdiği yeni yaşama çevirmeye gayret göstermiştir (el-Fâhûrî, 1991: 396; Zor, 2017: 44). Mukaddimesini Akkâd'ın yazdığı ilk divanını 1913, ikinci divanını ise 1917 yılında çıkarmıştır (Dayf, 1992: 263).

el-Mâzinî, hayatın kendisine dayattığı sıkıntılardan dolayı yaşamında büyük dönüşümler yaşamıştır. Hayatı boyunca gün yüzü görmemiş, onu sevindirecek mutlu bir anısı olmamıştır demek mümkündür. Daha küçükken yetim olmanın verdiği acıyla birlikte bütün bu olumsuz olaylar el-Mâzinî'nin edebi kişiliğini etkilemiştir. Nitekim onun şiirleri beşer hayatının sefaleti, rezilliği karşısında elem ve acıları coşturan, üstüne üstlük bunlara isyan eden psikolojik deneyimlerdir. el-Mâzinî, ilk dönemdeki eserlerinin konularının içeriklerini üzüntü ve elem uyandıran içeriklerden seçmiştir. Bu özelliği ve üslubu Mark Twain (ö. 1910), İvan Turgenyev (ö. 1883) gibi yazarların hiciv ve mizahi eserlerini okumasına kadar sürer. Bu okumalar el-Mâzinî'nin hayatında derin bir etki yaratmıştır. Öyle ki el-Mâzinî, şiirlerinde acı ve üzüntüleri dile getiren bir şairden hayatın acılarını ve hayatın kendisini önemsemeyen mizahi bir üslubu olan şaire dönüşmüştür. Bu eserlerle tanıştıktan sonra el-Mâzinî'nin edebi sistemi mizahi yönü ağır basan bir şekle evrilmiştir. Bütün bu sebeplerden dolayı el-Mâzinî'nin edebi hayatını iki dönem halinde incelemek gerekir. el-Mâzinî asırlarca belirli bir sorunun cevabını aramakla meşgul olan ve bunun cevabını bulan bir felsefeci edasıyla “Her ne olursa olsun hayatı eğlence ve tebessümle karşıla” anlayışını kendi felsefesi yapmıştır. Arap milliyetlerini tek bir çatı altında toplama fikrine inanan nadir insanlardan biridir. Öyle ki 1935 yılında “Arap Milliyetçiliği” başlığı altında bir makalesinde Arap milletlerini sömürgeciliğe karşı tek bir fikir altında toplamaya davet etmiştir. Bu makalesinde “Bizim milletimiz Çin Devleti gibi bir nüfusa ulaştı ve her yere dağıldı. Küçük devletlerin mutlu ve güvende olma umutları olamaz. Bundan dolayı eğer herhangi büyük bir devlete izin verilirse bu küçük devletleri yok edip talan eder. Bu minvalde Filistin, Mısır,

Şam, Irak Bölgesinde yaşayan milyonlarca Müslüman birleşirse tüm dünyaya hükmeden bir güce ulaşır.” diyerek bu konudaki görüşlerini ortaya koymuş, birlikteliğin ve gücün doğru orantılı iki kavram olduğuna işaret etmiştir (Dayf, 1992: 262-264).

el-Mâzinî, 1932 yılından itibaren roman ve hikâye yazmaya başladı ve bu türlerde edebiyat dünyasında büyük bir etki uyandırdı. Yaşadığı dönemde modern edebiyat alanında önemli bir edebiyatçı olan el-Mâzinî'nin en tanınmış ve kendisine ödül kazandıran romanı İbrâhîmu'l-Kâtib'dir. Bu eser Muhammed Hüseyin Heykel (ö. 1956)'in 1913 yılında yayımlanan Zeynep adlı romanından sonra Mısır romancılığının ilerleme kat etmesinde büyük bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (el-Fâhûrî, 1986: 316; Zor, 2017: 44). Bütün bu çalışmaları yanında el-Mâzinî, Batı Edebiyatından nakiller ve tercümeleyen yapan usta yazarlardan biri sayılmaktadır. İbn-i Tabî'an adlı hikâye çevirisi tercümelerinden en meşhurdur. el-Mâzinî yazmış olduğu kitap ve tercümelerinde Arap dilinin bütün modern anlamları ihata eden elastik bir yapısı olduğunu kanıtlamıştır. Edebiyatın çeşitli dallarında ortaya koyduğu özgün çalışmalarıyla Arap Dil Kurumu'na (Mecmâ'u'l-Lugati'l-'Arabî) üye seçilmiştir. Hayatının sonuna kadar edebi çalışmalar ortaya koyan el-Mâzinî, 10 Ağustos 1949'da Kâhire'de vefat etmiştir (Dayf, 1992: 266).

Edebiyatçı, şair, eleştirmen, siyasi gazeteci ve tercüman gibi özellikleri olan, inişli çıkışlı bir edebiyat anlayışına sahip, edebi hayatını eski ve yeni olarak ikiye ayıran el-Mâzinî'nin edebî kişiliğinin, Arap ve İngiliz Edebiyatından yapmış olduğu okumalar göz önüne alınmadan anlaşılması mümkün değildir (Dâğır, 1956: 2/658; Zor, 2017: 45). el-Mâzinî, Arapların Batı Edebiyatını taklit etme özelliklerini eleştirip gelenekle arasına mesafe koymasına rağmen daha sonra bunun bir fayda sağlamadığına kanaat getirip gelenekle olan ilişkisini tekrardan sürdürmüştür. Bu konudaki düşüncelerini şu şekilde özetlemektedir:

“...Fakat ne yazık ki ben, kökleşmiş ve hala bizlere faydası dokunan geleneği takip etmekten uzaklaştıran, daha önce yaşamış olan edebiyatçıların taklit edilmesi konusunda insanları alıkoyan bir yöntemi izleyip yeni ekolü temsil edenlerden biriyim. Maalesef şunu söyleyebilirim ki şayet insanların çoğu geleneğe yapılan bu hatadan vazgeçmenin elzem olduğunu anlamış olsalardı bugün bizim davet ettiğimiz yola harcanan ve kaybedilen vaktin tekrar kazanılması mümkün olabilirdi. İnsanlar, geleneğe bağlı kalmaları veya kalmamaları konusunda zorlama olmadan serbest bırakılırsa, bu davranış daha etik ve düşünce

özgürlüğüne daha uygun olur. Çünkü düşünce özgürlüğü ve etik edebiyatın temellerini oluşturup şiiri ve yazıyı ayakta tutan unsurlardır (el-Fâhûrî, 1991: 317; Keser, 2015: 11).

el-Mâzinî, edebiyata şair olarak adım atmış ve günlük hayatta karşılaştığı sıkıntıları, acıları, dertleri, açmazları şiirine taşımıştır. Onun için şiir kendisine sığınılacak bir liman gibidir. Günlük hayatında şairlik ve gazetecilik vasıflarını bir arada götürmeye çalışmıştır ama gazeteci kimliğinin şairliğine ağır bastığı görülür. Çünkü el-Mâzinî, Abdurrahman Şükrî ile yollarını ayırdıktan sonra artık toplumun sorunlarına daha çok eğilmiş ve bunu yaparken nesir türünden çalışmalar yapmak gerektiğine dair radikal kararlar almıştır. Onun düşüncesine göre toplumun sorunlarına en iyi şekilde gazetecilik ile odaklanılabildi. Daha geniş kitlelere ulaşmak için gazeteciliği ve buna bağlı olarak yazım sanatını seçmek gerekirdi (el-Mâzinî, 2009: 9; Keser, 2015: 14).

el-Mâzinî'nin edebi anlayışı ilk dönemlerinde şiirde yeniliği savunma doğrultusunda iken, yeni dönemde nesirde yeniliği savunma olmuştur. el-Mâzinî nesre Batı edebiyatının görüşlerini mezcetme doğrultusunda bir yenilik getirmiştir. Nitekim bu görüşlerini kendisi çeşitli makale ve yazılarında dile getirmektedir (Dayf, 1992: 263). Tercümede güvenin ve doğruluğun peşinden giden el-Mâzinî sağlam bir üsluba, engin bir hayal gücüne, alaycı ve iğneleyici bir dile sahip olmuştur (Dâğır, 1956: 2/658; Zor, 2017: 45). Psikanaliz kuramından etkilenmiş ve kişilerin iç dünyalarında yaşamış oldukları duyguları analiz edebilme yeteneğini kazanmıştır. Ruhun ve düşüncenin ayrılmaz bütünlüğüne önem veren el-Mâzinî, yazılarında akıl ile duyguyu yan yana alarak ikisini harmanlamıştır (el-Fâhûrî, 1991: 320; Zor, 2017: 46). Aynı zamanda hikâye yazarı olan el-Mâzinî, hikâyelerinde günlük hayatta gördüğü olayları, gezilerini ve itiraflarını konu almıştır. Hikâyelerinde toplumsal yazar olmaya gayret ederek içinde yaşadığı halkın şartlarını göz önünde tutmuş ve yoğun bir şekilde karakter tahlillerine yer vermiştir. İbrâhîmu'l-Kâtib adlı romanında başına gelen olaylardan, hayat ile ilgili düşüncelerinden bahsetmiş ve psikolojik analizlere yer vermiştir. Yetenekli bir yazar olan el-Mâzinî'nin üslubu tatlı, okuyucuyu sıkmayan, yormayan, kulağa hoş gelen, kolay anlaşılır ve estetik ifadelerle bezenmiştir (Ürün, 2015: 70; Zor, 2017: 46).

2. İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî'nin Eserleri

2. 1. Şiir ve Edebî Tenkit

1. Dîvanu el-Mâzinî: Üç ciltten oluşan bu divanın birinci cildi 1913, ikinci cildi 1917, üçüncü cildi 1961 yılında Kâhire'de yayımlanmıştır. Üçüncü baskısı Sanat, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Yüksek Kurulu tarafından 1961 yılında yapılmıştır.

2. Şi'ru Hâfız: İlk olarak 1915 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra Dâru'l-Kelimât tarafından tekrar basılmıştır. Bu eser Mısırlı şair Hâfız İbrahim'e yönelik bir eleştiridir. Modern Edebiyat eleştirisi alanında önemli bir belge niteliğindedir.

3. ed-Dîvân fi'n-Nakd ve'l-Edeb: İlk olarak 1921 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra Dâru's-Şâb tarafından tekrar basılmıştır. Abbâs Mahmûd Akkâd ile birlikte kaleme almışlardır.

4. eş-Şi'r Ğâyâtuhu ve Vesâituhu: İlk olarak 1915 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra 1986 yılında Dâru'l-Fikr Lübnanî tarafından tekrar basılmıştır.

5. Hasâdu'l-Heşîm: İlk olarak 1924 yılında Kâhire'de yayımlanan eser 1932 ve 1948 yılında iki ayrı baskı halinde çıkmıştır. Daha sonra 1961 yılında Dâru'l-Kavmiyye tarafından bir diğer baskısı yapılmıştır.

6. Kabzu'r-Rîh: İlk olarak 1927 yılında Kâhire'de yayımlanan eser, 1975 yılında Beyrut'ta tekrar yayımlanmıştır. Daha sonra 1960 tarihinde Dâru'l-Kavmiyye tarafından basılmıştır. Bu eser Tâhâ Hüseyin'in eş-Şi'ru'l-Câhilî ve Hadîsu'l-Erbi'â' adlı eserlerini eleştirip bu doğrultuda ortaya koymuş olduğu yazılarını ve fikirlerini içermektedir.

7. Rihletu'l-Hicâz: İlk olarak 1930 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra 2010 yılında Muessesetu Hindâvî tarafından basılmıştır.

8. Beşşâr b. Burd: İlk olarak 1944 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra 1971 yılında Dâru's-Şâb tarafından tekrar yayımlanmıştır (es-Sekket-Jones, 1980: 3/52-54; el-Fâhûrî, 1991: 310-320; Zor, 2017: 46-47).

2. 2. Roman ve Hikâye

1. İbrâhîmu’l-Kâtib: İlk olarak 1931 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 1960 yılında Dâru’l-Kavmiyye tarafından tekrar basılmıştır. Bu eserdeki olaylar baş kahraman olan yazar İbrahim ile hastanede tanıştığı hemşire Meryem arasında vuku bulan duygusal ilişkiler etrafında cereyan eder.

2. İbrâhîm es-Sânî: İlk olarak 1943 yılında Kâhire’de yayımlanan eser 1960 tarihinde Dâru’l-Kavmiyye tarafından basılmıştır. Daha sonraları 1975 yılında Beyrut’ta tekrar basılmıştır.

3. Selâsetu Ricâl ve İmrae: İlk olarak 1943 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 1961 tarihinde Dâru’l-Kavmiyye tarafından tekrar yayımlanmıştır.

4. ‘Ûvd ‘alâ Bed’: İlk olarak 1943 yılında yayınlanmış olan eser daha sonra 1986 yılında Mektebetu Mısır tarafından tekrar basılmıştır.

5. Midyû ve Şerikâh: 1943 yılında Kâhire’de yayımlanmıştır.

6. Sundûku’d-Dunyâ: İlk olarak 1929 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 1960 yılında Dâru’l-Kavmiyye tarafından tekrar basılmıştır.

7. Huyûtu’l-‘Ankebût: İlk olarak 1935 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 1960 yılında Dâru’l-Kavmiyye tarafından tekrar basılmıştır.

8. Kıssatu Hayâ: İlk olarak 1943 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 2009 yılında Dâru’l-Şurûk tarafından tekrar basılmıştır.

9. fi’t-Tarîk: İlk olarak 1937 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 1961 yılında Dâru’l-Kavmiyye ve 2010 yılında Hindâvî Vakfı tarafından tekrar basılmıştır.

10. ‘ale’l-Mâşî: İlk olarak 1944 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 1961 yılında Dâru’l-Kavmiyye tarafından tekrar basılmıştır.

11. mine’n-Nâfize: İlk olarak 1949 yılında Kâhire’de yayımlanan eser daha sonra 2009 yılında Dâru’ş-Şurûk tarafından tekrar basılmıştır.

12. Ehâdisu'l-Mâzinî: İlk olarak 1961 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra 2009 yılında Mektebetu Mısır tarafından tekrar basılmıştır.

13. Muhtârât mine'l-Edebi'l-Mâzinî: Bu eser 1961 yılında Kâhire'de Dâru'l-Kavmiyye tarafından yayınlanmıştır.

14. Sebîlu'l-Hayâ: İlk olarak 1962 yılında Kâhire'de yayımlanan eser daha sonra 2011 yılında Dâru'l-Kelimât tarafından tekrar basılmıştır (es-Sekket-Jones, 1980: 3/52-54; el-Fâhûrî, 1991: 310-320; Zor, 2017: 46-47).

2. 3. Tiyatro

1. Ğarîzetu'l-Mer'e ev Hukmu't-Tâ'a: İlk olarak 1930 yılında Kâhire'de yayımlanan eserin ikinci baskısı 1935 yılında yapılmıştır. Daha sonra bu eser Dâru'l-Kelimât tarafından tekrar yayımlanmıştır. Bu eserde yazar kadınların sosyal ve psikolojik olarak yaşamış oldukları sorunları sıkıntıları dile getirir (es-Sekket-Jones, 1980: 3/52-54; Zor, 2017: 47).

3. Dîvân Topluluğu ve el-Mâzinî'nin Topluluktaki Yeri

İngiliz Edebiyatı ile hemhal olan ve bu kültürün tesiri altında kalıp bu türde okumalar yaparak Romantizm akımını benimseyen Abdurrahman Şükrî, Abbâs Mahmûd Akkâd, İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî tarafından kurulan bu topluluk ilk başta İngiliz Ekolü adıyla tanınmıştır. Akkâd ve el-Mâzinî'nin ortaklaşa kaleme aldıkları iki ciltlik ed-Dîvân fi'n-Nakd ve'l-Edeb adlı eserin 1921-1922 yıllarında yayımlanması üzerine bu edebi ekole Dîvân Topluluğu ismi verilmiştir. Dîvân Topluluğunun şairleri denildiğinde akla önce şiirleri değil de yaşamış oldukları dönemde hoş görmedikleri kişiler üzerine kaleme aldıkları eleştirileri gelir. Yani şair kimlikleriyle değil, eleştirilen olarak modern Arap şiirinin gelişimine katkı sağlamışlardır (Ebu's-Şebab, 1988: 6; Yalar, 2003: 94; Muhammed, 2006: 74; Er, 2012: 17; Zor, 2017: 16).

Grubun başlıca özellikleri ve görüşleri şöyledir:

1. İngiliz kültürü ve Arap Edebiyatını mezcetmişlerdir.

2. Geleneğe dayanıp bundan beslenen, eskinin kalıp ve zincirlerinden kurtulamayan Klasisizm ekolünü eleştirip reddetmişlerdir.

3. Şiir bireyin duyguları ve hisleriyle bağlantılı olarak kişinin hâlet-i rûhiyyesinin yansıması ve tecrübe-i nefistir.

4. Şiirde verilmek istenilen mesajın aktarılması için konu bütünlüğünün olması gerekir. Şayet sadece beyitlerin bütünlüğü korunmuşsa bu şiirin kopuklaşması ve çözülmesine sebep olur.

5. Seçkin şairlerin şahsiyetlerini ifade eden romantik şiire eğilim gösterirler. Klasik ekol, toplumsal şiirlerde ön plana çıktığı için bu grup da bireyin iç dünyasına hitap eden romantik şiirlere yönelmiştir.

6. Şiirde tek kafiyeyle sürekli bağlı kalmamışlardır. Çünkü şiirde tek bir kafiye olması şiiri sıkıcı, tekdüze ve monoton hale getirir.

7. Şiirlerde acıya, eleme, kötümserliğe ve endişeye hayal ve tasvir sanatına yer verilerek çokça yer verilmiştir.

8. “Sanat sanat içindir” anlayışı ile toplumu ilgilendiren siyasi ve sosyal konulardan uzak durmuşlardır (Muhammed, 2006: 77; Zor, 2017: 17).

Abdurrahman Şükrî divanının önsözünde el-Mâzinî’yi İngiliz şiirinden intihal yapmakla suçlamaktadır. Bu olayla birlikte aralarında su sızmayan, edebiyat davasına birlikte başlamış olan bu iki kişinin arası bozulmuştur. Bu tartışma Şükrî ile el-Mâzinî’nin Dîvân topluluğundan ayrılmasına ve bunun sonucu olarak da geride sadece tek kurucusu kalan topluluğun dağılmasına neden olmuştur (Kabbış, 1994: 224; Zor, 2017: 18).

4. el-Mâzinî’nin “Altın Arayışı” (el-Bahs ‘ani’z-Zeheb) İsimli Hikâyesinin Çevirisi

Arkadaşım Ahmet’i -söz verdiği gibi- beni beklerken buldum. Hemen birlikte içeri girip küçük bir masada karşılıklı oturduk ve ellerimizi ovuşturmaya başladık. Hava çok soğuktu, ikimiz de paltolarımızı ve feslerimizi çıkartmıştık. Restoranın havası sıcaktı ama sıcaklığın bedenlerimize işlemesi için yeteri kadar bir zaman geçmemişti. Daha sonra

arkadaşım yemek çeşitleri ile ilgili açıklama yapmaya başladı ve bunların içerisinde benim hoşuma giden birisini seçmem için yemek çeşitlerinin neler olduğunu bana ayrıntılı bir şekilde anlatmaya başladı. Uzun süren bir kararsızlık sonunda bu faslı bitirdik ve garson içerisinde istediğimiz yemeklerin yazılı olduğu adisyon kağıdıyla birlikte ayrıldı. Arkadaşım Ahmet masanın üzerine eğilerek şöyle dedi:

– Şimdi yapılacak iş nedir?

Ben de dedim ki:

– Bu ömürlük bir sorudur. Büyük ihtimalle biz ömrümüz boyunca -ister uzun ister kısa olsun- bu sorunun peşinden koşup bunun cevabını arayacağız. Mesele şans meselesidir dostum.

Bunun üzerine o şöyle dedi:

– Asla... Şüphesiz ki, burada kolay ve hızlı bir şekilde para kazanmanın yolları var. Birçokları bunu yapıyorlar zaten. Bu meselenin ispatı da var. Ama biz -herhangi bir sebepten dolayı- oraya varamıyoruz.

Ben de şöyle dedim:

– Hadi senin tasavvur ettiğin gibi olsun ama ben bu konuda bize fayda sağlayacak bir şey göremiyorum.

Şöyle dedi:

– Ama şüphesiz bunun bir yolu olmalı.

Ben de şöyle dedim:

– Şayet bu tasavvurlar sana fayda sağlayıp senin kani olmanı sağlıyor ve rahatlatıyorsa bu düşüncelere kendini inandır ve bu şekilde rahatla.

Başını sallayarak şöyle dedi:

– Biz iki kişiyiz... İkimiz de yüksek miktarda bir paraya muhtacız. Bizim paraya ihtiyacımız zorunluluk arz ediyor, bu konuda süratli davranmak ise kaçınılmazdır. Borç

almanın bir yolu yoktur. Çünkü borç verenler verdikleri parayı karşılayacak teminat ve kefil istiyorlar. Saçmalık! Biz neden bir şeyi teminat vermeliyiz ki? Biz, malını nasıl harcayacağını bilmeyen, bu malı fütursuzca kiraya veren, bütün parasını kasalara veya küplere koyup toprağın altına gömen kişilerden varlıklı olma ve paraya sahip olma konusunda daha layık ve daha fazla hak sahibi değil miyiz?

Güldüm ve şöyle dedim:

– Bu Bolşevizm’dir.

Şöyle dedi:

– Doğru değil mi? Ah! Şayet ben zengin olsaydım dünya daha rahat ve daha huzurlu olurdu.

Ben tebessüm ederek şöyle dedim:

– Ne yapardın?

Şöyle dedi:

– Ne mi yapacağım, soruyor musun? Parayı bir çantaya koyup paraya ihtiyacı olduğunu hissettiğim ve buna dönük gözlemler yaptığım kişilere yastık altında bir miktar paraları olsun diye verirdim.

Bir şey düşündü, daha sonra kafasını kaldırıp şöyle dedi:

– Benim bugün kız kardeşimi ziyaret ettiğimi biliyor musun? Bildiğin gibi o çok zengin. Hiçbir şekilde parasını harcamıyor ki nasıl zengin olmasın? Ben onun yanına gidip konuşmak için tam ağzımı açacakken elini kaldırıp “kuruş yok” dedi. Bu davranışı yüzünden ona kızıp bağırarak onu azarladım. Biraz paraya ihtiyacımın olduğunu kardeşime yüzlerce kez vurguladım. Onun evinden çıkarken de paraya ihtiyacımın olduğunu tekrar ifade ettim. Akıllara ziyan bir davranış... Sen buna kardeş mi diyorsun? Ben zarif, hoş, mal mülk sahibi, cömert, yaptığı hatadan dolayı özür dileyip cebimi para ile dolduracak bir kız kardeş hayal ediyorum. İşte böyle kız kardeş olunur.

Ben de şöyle dedim:

– Neden para kazanmanın bir yolunu düşünmüyorsun?

Sonra benim söylediğimi onaylamayan bir edayla şöyle dedi:

– Düşünmek mi, düşünmenin ne faydası var ki? Dünya baş aşağı olduğu sürece düşünmenin bir faydası olmayacaktır. Ah! Şu dünyada benim hükümranlığım olsaydı işte o zaman üç ayda bir zenginleri sınava tabi tutup sorguya çekerdim. Şöyle bir ortam ve bu ortamda gelişen diyaloglar hayal ediyorum: Bir zengin adamın önlerinde el pençe divan durduğu halde komite üyeleri yerlerine oturur ve bu üyelere biri bu zengin şahsa şöyle der:

– Ne kadarlık bir mal varlığına sahipsin efendimiz?

Şöyle der:

– Bankada yaklaşık iki yüz bin pound ve bin dönüm arsam var. Buna ilave olarak Kraliçe Nazlı Caddesi üzerinde her biri yedi katlı iki apartmanım var.

Komite üyelerinden biri şöyle der:

– Bütün bu serveti ne yapıyorsun?

O da şöyle der:

– Ah, hiçbir şey yapmıyorum! Zorunlu ihtiyaçlarımdan arta kalan parayı biriktiriyorum.

Komite üyeleri ise şöyle der:

– Güzel bir şey. Kişinin parasıyla ne yapması gerektiği konusundaki fikrin bu mu?

– Sıkıntı yok.

– Alçak gönüllü, kanaatkâr, bir kişiliğe sahip olan Ahmet'in paraya ne kadar ihtiyacı olduğunu sorun!

Ben de soruya şöyle cevap veririm:

– Ah! Bana çok az bir miktar yeterli. 50 bin kâfi, yani bir süreliğine.

Komite şöyle der:

Ahmet parayı nasıl harcayacağını çok iyi bilen birisidir. Ona istediği miktar neyse verin!

Ben ise parayı alıp onlara teşekkür ederek ve önlerinde ellerimi ovuşturarak şöyle diyorum:

– Ey saygıdeğer komite üyeleri! Müsaadenizle dikkatlerinizi parayı nereye ve nasıl harcayacağını çok iyi bilen bir kişi üzerine çekmek istiyorum.

Üyelerden biri şöyle der:

– Bu kişi kimdir? Çabuk söyle!

Ben de şöyle derim:

– Bahsettiğim kişi el-Mâzinî’dir.

Üyelerden biri şöyle der:

– Ah, doğru! Onu nasıl unuttuk? Hemen onu bize getirin, onu bulduğunuz yerde yakalayın!

Polisler de seni kelepçeleyip tutuklayarak komitenin karşısına sürükleyerek çıkartır. Komite üyeleri gülerek şöyle der:

– Al, al! Sen de al!

Benimle birlikte mutlu bir şekilde oradan çıkarsın. Bir sonraki sınavın zamanı gelinceye kadar sağa sola parayı infak edersin. Sen ne dersin?

Ben de gülerek şöyle dedim:

Bu olağanüstü bir şey. Ama insanların işleri düzeline kadar ne yapacaksın?

Şöyle dedi:

– Ah! İşte bütün mesele bu. Senin görüşün nedir?

Ben de dedim ki:

– Kazanç getirecek ilk parayı teselli piyangosundan veya İrlanda piyangolarından kazanabiliriz.

Şöyle dedi:

– Bu mümkündür. Ama bu piyango işi de birkaç ay beklememizi gerektiriyor. Acele işe de şeytan karışır.

Ben de dedim ki:

– Doğru söyledin. Bir şeyi icat edip stoklayabilir ve bu yolla da zengin olabiliriz.

Şöyle dedi:

– Doğru, kusursuz bir fikir. Bunu not alıyorum. Gelecekte işimize yarayacak. Bu fikre dönük olarak ne icat etmeyi düşünüyorsun?

Ben de dedim ki:

– İcat etmenin kapısı geniştir. Hem de çok geniş. Örneğin arabaların benzine ihtiyaç duymadan su ile hatta ve hatta hava ile yetinebileceği bir sistem icat edebiliriz. Başka bir örnekse, bütün sıkıntı ve belaların sebebi olan paranın yerine alternatif bir şey geliştirebilir ya da buna benzer şeyler icat edebiliriz.

Şöyle dedi:

– Yeter, yeter! Söylediklerin hoş güzel de bütün bu fikirlerin belirli bir zamana ihtiyacı var. Gerekli olan şey, yirmi dört saat içerisinde ihtiyaç duyulan paranın hazır olmasını sağlayacak bir yöntem bulmaktır. Ben sana söyleyeyim!

Yemeği yedikten sonra uzanıp sigara dumanlarını ağızımla kıvrım kıvrım halkalar haline getirdiğim sırada şöyle dedim:

– Doğrusunu söylemek gerekirse zaruri durumların, sorunların çözümünde bir katkısının olacağı aşıkardır.

Şöyle dedi:

– Bu bilinen bir gerçektir. Dinle! Şu sağ köşede oturan adamı görüyor musun? Nasıl yemek yediğini, top gibi yuvarlak göbeğini, geniş yüzünü, gözlerini nasıl açıp kapattığını ve sanki birisinden çekiniyormuş gibi lokmayı ağzına tıkamadan önce etrafına baktığını görüyor musun? Doğrusunu söylemek gerekirse ben onun yüzüne bakmaktan iğreniyor ve rahatsızlık duyuyorum.

Ben de şöyle dedim:

– Ey kardeşim, bakma ona! Onu kendi haline bırak ve gözünü ondan ayır!

Şöyle dedi:

– Ama ben bunu yapamıyorum ki. Onun yüzü cimriliğin vücut bulmuş halidir. Bu adamın iyi insanlardan olması mümkün değildir. O dullara, yetimlere, reşit olmayanlara güvenmeyenler arasındadır. Bu adamın yayılması ve duyulması istenilmeyen sırlarla kaplı olduğu muhakkaktır. Çünkü yüzü kötü birisi olduğunu söylüyor. Şimdi ona doğru gitsem ve kulağına saklamaya çalıştığı sırrını bildiğimi fısıldarsam onun korkacağına, sıkıntıya girip endişeleneceğine ve yerin dibine geçmek isteyeceğine inanmaz mısınız?

Ben de şöyle dedim:

– Aha! Bu senin tarzın mı? Bu yöntemlerle insanlardan zorla para almayı mı istiyorsun?

Şöyle cevap verdi:

– Maalesef! Bunu yapamam. Cesaretim yok ama bu işi yapabilme kudretine sahip olsaydım bu konuda başarılı olacağıma inanır, kendime güvenirdim. Bununla birlikte her insanın açığa vuramadığı utanç verici bir sırrı vardır. Şayet biri yanıma gelip başıma dikilip gözlerini yüzüme dikse sonra çok bilmiş bir tavır ile başımı sallayıp “Ey Ahmet! Ben senin sırrını biliyorum” derse bu benim ancak telaşlanmama ve heyecanlanmama yol açacaktır.

Her halükârda bu yöntemin bir fayda sağlamayacağı görülüyor. Kolay ve hızlı bir şekilde kazanacağımız paradan hayır gelmez.

Ben de dedim ki:

– Haklısın, bundan bir hayır gelmeyecektir.

Şöyle dedi:

– Yazık oldu! Ben pişman olmaya devam edeceğim. Çünkü bu suçlu adamın suçlu olduğu konusunda hiçbir şüphe yok. Başına dikilip onun içini ve bize görünen dışını bildiğimi söylemeye cesaretini kendimde bulamadım. Yazık oldu! Velhasıl kalkalım mı?

Ben de şöyle dedim:

– Buyur.

Ahmet yemeğin parasını garsona ödedikten sonra oradan çıktık. Ben arkadaşşıma veda ederken şöyle dedim:

– Bu arada gelecek için bir önlem olması hasebiyle komitenin önünde verilmesi gereken doğru cevap nedir?

Şöyle dedi:

– Ah! Cebindeki parayı harca. Bu para bir gün sana geri dönecektir.

Ben de şöyle dedim:

– Doğru cevap bu mu? Cebimdeki paraya gelince ben cebimdeki parayı harcadığımda yapmacık bir tavır takınmaya ihtiyaç duymam. Paranın bir gün bana döneceği sözüne gelince bu bahsettiğin gün ne zaman gelecek, bu belli mi?

Bana eliyle işaret etti ve gülerek yanımdan geçip gitti... (el-Mâzinî, 2012: 53-56)

5. Hikâyenin Değerlendirmesi ve Sonuç

Çalışmada çevirisi verilen “Altın Arayışı” isimli hikâye 2012 yılında Kâhire’de üçüncü baskısı yapılan fi’t-Tarık isimli eserin içerisinde yer alan altıncı öyküdür. el-

Mâzinî'nin fi't-Tarîk isimli eserinin ilk baskısı 1937 yılında yapılmış, daha sonra 1961 yılında Dâru'l-Kavmiyye ve 2012 yılında ise Hindâvî Vakfı tarafından tekrar basılmıştır. Eserin önceki baskılarında otuz dört hikâyeye yer almaktadır. Çalışmada takip edilen baskıda ise yirmi hikâyeye bulunmaktadır. Bu hikâyeler kitaptaki sırasına göre şu şekildedir:

İlk Alıştırma, Mağaza, Depresyon, Kayıp On Yıl, Kadın Komşu, Altın Arayışı, İşe Yarar, Firari, Unutma, Hiddetli Genç Kız, Yılbaşı'nda, Son Gülen İyi Güler, Hırsızın Cezası, Sigaranın Fiyatı, Papağan ve Kedi, Çalıntı Araba, Mîmî, Leyla, Havva ve Yılan, Boğum.

el-Mâzinî “Altın Arayışı” hikâyesinde yapmacıklıktan uzak samimi bir dille, sohbet havasında, toplumun aksayan yönlerini olduğu gibi ele alan, işi mizaha vuran, okuyucuları zorlamayan bir üslupla hikâyeyi anlatmaktadır. Hikâyenin dili oldukça sade ve anlaşılırdır. Hikâyeye el-Mâzinî ile Ahmet isminde bir arkadaşı arasında geçen diyaloglardan oluşmaktadır. Hikâyenin Arapça orijinal metninde el-Mâzinî'nin arkadaşı olan Ahmet, hikâyenin sonlarına doğru ismi verilmeye başlanmıştır. Hikâyenin başkahramanı el-Mâzinî ve yakın arkadaşı olan Ahmet'tir. Bunların dışında ismi belirli belirsiz zikredilenler arasında restorandaki garson, Ahmet'in kız kardeşi, komite üyeleri, komite üyeleri önünde hesaba çekilen zengin şahıs ve Ahmet'in yüzüne bakmaktan iğrendiği kişi olarak özetlenebilir. Hikâyede mekân unsuru üzerinde fazla durulmadığı halde hikâyenin geçtiği yer temelde iki arkadaşın yemek yedikleri restorandır. Bunun yanında Ahmet'in kız kardeşinin evi de mekân olarak zikredilebilir. Hikâyenin zamanı belli değildir. Hikâyenin 1937 yılında yazılmış olduğu ve yazarın 1903 yılında Bolşevikler tarafından ilan edilen Bolşevizm öğretileri, sosyalizm söylemlerinden etkilendiği göz önüne alınırsa hikayedeki olayların bu arka planda yazıldığı söylenebilir.

Hikâyenin ana örgüsü paraya ihtiyacı olan, kolay ve hızlı bir şekilde paraya ulaşmanın yollarını arayan iki kişi etrafında cereyan eden konuşmalardır. Hikâyede yer alan Ahmet karakteri gelir uçurumu ve adaletsizliğine isyan eden özgür ruhlu, çok yönlü düşünen, sağduyulu, zenginlerin belirli periyotlarla malları konusunda hesaba çekilmeleri gerektiğini savunan, paranın sadece birkaç zenginin elinde toplandığı bir dünyadan paranın ezilen, hor görülen, parayı nasıl harcayacağını iyi bilen insanlara verildiği bir dünya hayal eden bir kişiliğe sahiptir. Bu doğrultuda çeşitli ütöpik manzaralar ve diyaloglar ortaya koymuştur. Örneğin Ahmet'in “Ben zengin olursam dünya daha rahat olurdu. Elimde bir çanta parayı

fakir olduğunu hissettiğim kişilere verirdim” demesi buna örnektir. Bu hikâyede yazar olayın bizzat içinde ve olayın ana kahramanlarından biri yani Ahmet’in yakın arkadaşıdır. el-Mâzinî arkadaşı Ahmet’e göre olayda daha pasif kalmış, arkadaşı Ahmet’in yaptığı gibi ütöpik hayallerde bulunmamıştır. Kendi duygu ve düşüncelerini Ahmet karakterinin ağzıyla aktarmıştır.

Hikâyede yazar karakterlerin psikolojik tahlillerini başarılı bir şekilde yapmıştır. Örneğin Ahmet ve el-Mâzinî’nin bulunduğu restoranda Ahmet’in sevmediği adam “Çeşitli sırları olan, yemek yerken insanlardan çekiniyor hissi veren, hoşlanılmayan, iğrenilen bir yüze sahip olan bir kişi” olarak tasvir edilmiştir. Yazar bu hikâyede olaylar zincirini kopuk anlatır ve olaylar çok hızlı gelişir. Yazarın anlattığı hikâyelerin çoğunda toplumun aksayan yönleri yani toplumsal olayların kendisi konu olarak yer almaktadır. el-Mâzinî bu olayları anlatırken felsefi bir bakışla insanları düşündüren ve ders almalarını sağlayan bir yöntem izler. Bu hikâyeye baktığımızda temelde şu mesajlar çıkarılabilir. Gelir uçurumuna sebep olacak bir gelir dağılımdan kaçınıp, zenginlerin elindeki mal varlığını bir kenarda stoklamayıp fakirler ile paylaşmaları, varlıklı kişilerin sahip oldukları mallarını nereye nasıl harcadıkları konusunda hesaba çekilmeleri ve bu konuda şeffaf olmaları gerektiği ile ilgili çıkarımlar yapılabilmektedir.

Hikâyenin geneline bakıldığında serim, düğüm, çözüm gibi unsurların olmayışı, hikâyenin anlatım boyunca okuyucuda bir merak uyandırmaması, olayın sonunu okuyucunun tahmin etmesine olanak sağlaması ve günlük hayattan bir kesiti aktarması gibi nedenlerden ötürü bu hikâyenin durum hikâyesi olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanında hikâyenin sade anlaşılır bir dille yazılmış olması ve hikâyede olay anlatımının da olduğunun görülmesi, hikâyenin aynı zamanda bir olay hikâyesi özellikleri taşıdığını söylemek mümkündür.

Sonuç olarak el-Mâzinî’nin başta hikâyeleri olmak üzere, bütün eserleriyle Arap Edebiyatına yapmış olduğu katkı oldukça çoktur. el-Mâzinî yaşamış olduğu dönemde klasik edebiyatın yerleşik kalıplarının içine sıkışmış, yeni gelişmelere karşı kulaklarını kapatan, yeniliğe kapalı olan Arap Edebiyatının yönünü Batı’da geliştirilen yeniliklere, fikirlere, gerçek bilgilere doğru çevirip bir devrim etkisi yaratmıştır. el-Mâzinî’nin eserleri bir nevi insanın ruhunun derinliklerinde yer alan duyguların taşması, her türlü düşünce ve kaygıların

dile getirilmesidir. Birçok dilde yapmış olduğu okumalar vesilesiyle geniş bilgi birikimine, sürekli güzel şeylerin peşinden koşan güzel bir zevke ve keskin fikirlere sahip bir edebiyatçıdır. Öyle ki geçirmiş olduğu bunalımların etkisiyle acıya üzüntüye dayanan ve sadece yazarın kendisinin anlayacağı eserler ortaya koyduğu süreçten keskin bir dönüş yaparak hayatın acılarını önemsemeyen, bu sıkıntıları mizahi bir üslup ile eserlerine taşıyan, “sanat sanat içindir” anlayışından “sanat toplum içindir” düşüncesine doğru fikri bir dönüşüm yaşayan bir edebiyatçıdır.

KAYNAKÇA

Ali Muhammed, H. (2006). el-Edebu'l-'Arabiyyu'l-Hadîs: er-Ru'yetu ve't-Teşkîl. Riyad: Mektebetu'r-Rüşd, 6. Baskı.

Ayyıldız, E. (2003) “İbrahim Abdulkadir el-Mâzinî”. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, TDV Yayınları, 28/197.

Dâğır, Y. E. (1956). Masâdiru'd-Dirâsâti'l-Edebiyye. Beyrut: Mektebetu's-Şarkıyye.

Dayf, Ş. (1992). el-Edebu'l-'Arabiyyu'l-Mu'âsır fi Mısr. Kâhire: Dâru'l- Me'ârif, 10. Baskı.

Ebu's-Şebab, V. (1988). el-Kadîm ve'l-Cedîd fi's-Şi'ri'l-'Arabiyyi'l-Hadîs. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye.

Er, R. (2012). Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi. Ankara: Vadi Yayınları.

Fâhûrî, H. (1986). el-Câmi' fi Târîhi'l-Edebi'l-'Arabî. Beyrut: Dâru'l-Cîl.

Fâhûrî, H. (1991). el-Mû'cez fi'l-Edebi'l-'Arabî ve Târîhih. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 2. Baskı.

Kabbiş, A. (1994). Târîhu's-Şi'ri'l-'Arabiyyi'l-Hadîs. Beyrut: Dâru'l-Cîl.

Keser, Âdem. İbrahim Abdulkâdir el-Mâzinî'nin Sunduku'd Dünya Adlı Eserindeki Hikayelerin Teknik ve Tematik Açından incelenmesi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Mâzinî, İ. A. (2009). Dîvânu İbrahim 'Abdulkâdir el-Mâzinî el-A'mâlu's-Şi'riyyetu'l-Kâmile. thk. Neş'et el-Masrî. Kâhire: Mektebetu Cezîreti'l-Verd.

Mâzinî, İ. A. (2012) fi't-Tarîk. Kâhire: Muessesetu Hindâvî.

Sekket, H. - Jones, M. (1980). A'lâmu'l-Edebi'l-Mu'âsır fi Mısr. Kâhire: Dâru'l-Kutubi'l-Mısrıyye.

Ürün, A. K. (2015). Modern Arap Edebiyatı. Konya: Çizgi Kitabevi.

Yalar, M. (2003). Modern Arap Şiiri: Kavram-Kaynak-Yapı. Bursa: Arasta Yayınları.

Zor, S. (2017). Dîvân Grubu'nun Modern Arap Edebiyatındaki Yeri. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.